

Görme Engellilere Yönelik

Kütüphane Hizmetlerinin Organizasyonu ve Ulusal Görme Engelliler Kütüphanesinin Kurulmasının Gerekliliği*

Ramazan BAKIRCI
Kültür ve Turizm Bakanlığı
Kütüphane Müdürü

Son yıllarda ülkemizde meydana gelen toplumsal gelişim ve değişimlere bağlı olarak yapılan yasal düzenlemeler, toplumun diğer kesimleri gibi engelli vatandaşlarımızı da olumlu yönde etkilemiştir. Devletimizin yoksul, düşkün, gazi ve engellileri de gözeterek bu düzenlemeleri yapmış olması, çalışmalarını daha da anlamlı kılmıştır.

Anayasamızın 2. maddesi devletin niteliklerini sayarken, sosyal hukuk devleti ilkesine vurgu yapmaktadır. Yine Anayasamızın 10. Maddesine ilave edilen (2010 yılı referandumunda) cümlede pozitif ayrımcılık gereği”engelliler hakkında alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı olmayacağı” ifade edilmiştir. “Özel olarak korunması gerekenler” başlığında, devletin engellileri açıkça koruyacağı ilkesi benimsenmiştir. Bu nedenle sosyal hukuk devleti olmanın bir gereği olarak yapılan bu düzenlemeler, ne yazık ki, biraz geç kalmış bir hamle olsa da bugün gelinen nokta oldukça memnuniyet vericidir.

Hiç kuşkusuz bu çalışmalar ve Anayasal düzenlemelerle engelliliğin önlenmesi; engellilerin eğitim, kültür, sağlık, rehabilitasyon, istihdam, bakım ve sosyal güvenliğine ilişkin sorunlarının çözümüyle her yönden gelişmelerini ve karşılaştıkları engelleri kaldırmayı sağlayacak önlemleri almak, toplumsal yaşama katılmalarını sağlamak ve bu hizmetler için gerekli düzenlemeleri yapmak hedeflenmiştir.

Diğer yandan şu anda yürürlükte olan engelli mevzuatı da engellilerin eğitim, kültür sorunlarının çözülmesi; ekonomik ve sosyal yönden korunmaları bakımından önemli düzenlemeler getirmiştir.

5378 Sayılı Engelliler Yasası Madde 15’te: “Hiçbir gerekçeyle engellilerin eğitim alması engellenemez. Engelli çocuklara, gençlere ve yetişkinlere, özel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak, bütünleştirilmiş ortamlarda ve engelli olmayanlarla eşit eğitim imkânı sağlanır.” denmektedir. Yine aynı yasanın, aynı maddesinde:

* Görme engelliler kütüphanesi ve kurulması önerilen birim hakkında makaledir [Bu çalışma, yine bu alanda, daha önceki yıllarda yaşanan deneyimlere ve konuyla ilgili yapılan araştırmalara dayanılarak hazırlanmıştır].

“Engellilerin her türlü eğitim, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamak üzere kabartma yazılı, sesli, elektronik kitap; alt yazılı, işaret dili tercümesi ve sesli betimlemeli film ve benzeri materyal temin edilmesine ilişkin gerekli işlemler, Milli Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığınca yürütülür.” denmektedir. Dolayısıyla bu konular Kültür ve Turizm Bakanlığının görev ve sorumluluk alanı içine girmekte, konuyla ilgili birimlere de bazı yükümlülükler getirmektedir.

Ayrıca “Engelli Hakları” konusundaki taleplerimizin yasal dayanaklarını, Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi oluşturmaktadır. Zaten bu sözleşmeyi, TBMM de onaylamıştır.

Aile ve sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü Araştırma Geliştirme ve Proje Dairesi Başkanlığı, Nisan 2017 İstatistik Bülteninde; 2011 Nüfus ve Konut Araştırması sonucuna göre, en az bir engeli olan (3 ve daha yukarı yaş) nüfusun oranının yaklaşık % 6,9 (4.876.000 kişi) olduğu belirtilmektedir. Bunların 1.2’si de görme engellidir.

Bilindiği gibi ülkemizde görme engelliler de çeşitli nedenlerle sosyal yaşama yeterince katılmamakta, eğitimsel ve kültürel haklardan istenilen ölçüde yararlanamamaktadırlar. Son yıllarda çalışma hayatında yapılan yasal değişiklikler, engellilerin sosyal yaşama uyumunu kolaylaştırmışsa da eğitim-kültür hizmetlerinin nicelik ve nitelik yönünden yeterli düzeyde olduğunu söylemek zordur.

Konuyu kütüphanecilik hizmetleri yönünden ele alacak olursak da durum çok iyi değildir. Ülkemizde kurum ve kuruluşlar tarafından görme engelliler için bazı kütüphanecilik hizmetleri sunulmakta ise de bu hizmetler nitelik ve nicelik açı-

Gelişmiş ülkelerdeki kütüphanecilik hizmetleri temelinde görme engellilere yönelik bilgiye erişim modellerinin incelenerek, Türkiye koşullarına uygun alternatif kütüphanecilik modellerinin yeniden tanımlanması ve oluşturulması gerekmektedir.

sından yetersiz kalmaktadır. Görme engelliler bilgi kaynaklarına erişimde engelli olmayan insanlarla eşit olanaklara sahip olamamakta ve bilgiye erişmeleri için gerekli ortamlar yaratılmamaktadır.

Bu çerçevede, gelişmiş ülkelerdeki kütüphanecilik hizmetleri temelinde görme engellilere yönelik bilgiye erişim modellerinin incelenerek, Türkiye koşullarına uygun alternatif kütüphanecilik modellerinin yeniden tanımlanması ve oluşturulması gerekmektedir. Türkiye’de bilgi ve belge konusunda en önemli merkez olan Milli Kütüphane Başkanlığı başta olmak üzere, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü adına Halk Kütüphaneleri, Boğaziçi Üniversitesi Rektörlüğü (GETEM), Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü Kütüphane Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı, Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü Kütüphane Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı İşitsel Bölümü, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı

Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü Körler Kütüphanesi, Altı Nokta Körlere Hizmet Vakfı Kütüphanesi, Türkiye Görme Engelliler Kitaplığı (TÜRGÖK) gibi bazı kurumlar aracılığıyla bu hizmetler verilmeye çalışılmaktadır. Ne var ki bu çalışmaların yeterli olduğunu söylemek zordur.

5632 sayılı Milli Kütüphane Kuruluş Kanununda da görme engellilere yönelik kütüphane hizmetinden bahsedilmemektedir. İdari yapı tarafından özel okuyucu hizmeti olarak kabul edilmiş ve bölüm olarak hizmetine devam etmektedir. Bu kapsamda 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu çerçevesinde ek 11. maddeye dayandırılarak kitaplar sesli hale getirilerek ya da diğer formatlara dönüştürülerek hizmete sunulabilmektedir.

Bu konuda diğer önemli bir gelişme ise 6279 sayılı Çoğaltılmış Fikir ve Sanat Eserlerini Derleme Kanununun 29/02/2012’de Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmesidir. Böylece görme engellilerin kitap okuma sorunları kısmen çözülebilmıştır. Bu kanunla gerek elektronik gerekse Braille kitaplar ile dergiler ve benzeri yayınları derleme yetkisi ve görevi Milli kütüphane Başkanlığına verilmiştir. Elektronik kitapların güvenlik, teknik altyapı ve hazırlık çalışmalarının tamamlanmasından sonra görme engelli kullanıcı ve araştırmacıların hizmetine sunulması beklenilmektedir.

Ülkemizde görme engelliler kütüphaneciliği alanında hem devlet hem de sivil toplum örgütleri tarafından bu hizmet verilmeye çalışılmaktadır, demiştik. Son yıllarda gerek devlet kuruluşları, gerekse sivil toplum örgütlerinin verdiği hizmetlerde sayı bakımından ciddi bir artış da görülmektedir. Ancak hizmetin niteliğinin, ulaşılabilirliğinin ve organizasyonunun yeterli olduğu söylenemez. Burada en temel sorun, her kütüp-

hanenin kendine özgü bir çalışma sisteminin olmasıdır. Aynı amaca yönelik olarak farklı kuruluşlarca yapılan bu çalışmalarda kurumlar arası işbirliği ve eşgüdüm sağlanamamakta ve bu da görme engelliler için daha az kitap üretilmesine neden olmakta, engelliler yeterli sayıda kitaba ulaşamamaktadır. Örneğin, a kitabı birkaç kütüphanede seslendirilmiş, okunmuş ve bulunmakta iken, b kitabını hiçbir kütüphanede bulmak mümkün olamamaktadır. Bazen de aynı eser farklı kurumlarca üretilmektedir. Ayrıca bu durumda her kütüphane aynı hizmete ayrı ayrı kaynak ayırmakta ve böylece kaynak ve emek israfı oluşmaktadır.

Kurumlar bazen de çeşitli nedenlerle işletme için ehil elemanlar çalıştıramamaktadırlar.

Yine farklı nedenlerle ihtiyaçları karşılamayan veya kullanılamayan araç gereç ve teknik malzeme alınmaktadır. Zaten ülkemizde sesli kitap üretiminde kullanılan teknoloji gelişmiş ülkelerde kullanılanlara göre de oldukça eskidir.

Bütün bunlar sonuçta ciddi maddi kaynak ve zaman kaybına neden olduğundan hizmet yetersiz kalmakta, aksaklıklar ortaya çıkmaktadır. Sorunların giderilebilmesi için yapılması gerekenlerin ilki, merkezi bir görme engelli kütüphanesi kurulmasıdır. Böylece aynı amaçla ve benzer biçimde çalışan kurumlar arasında eşgüdüm ve işbirliği yapılması sağlanabilecek, üretim artacak, tekrarlar olmayacağı için zaman ve emek israfının da önüne geçilecektir.

Öte yandan kütüphanecilik hizmetlerinin özellikle taşraya ulaştırılmasında da bazı sorunlar bulunmaktadır. Taşrada yaşayan görme engelliler, kaynak gereksinimini nereden ve nasıl karşılayacaklarını bilememekte, verilen hizmetlerden yararlanamamaktadırlar. Bura-

Devlet adına hizmet veren halk kütüphaneleri içerisinde çok sayıda konuşan kitaplık bölümleri bulunmaktadır.

da öncelikle yapılması gereken, bu durumdaki görme engellilerin belirlenmesi, onlara ulaşılarak doğru biçimde bilgilendirilmeleridir.

Öte yandan devlet adına hizmet veren halk kütüphaneleri içerisinde çok sayıda konuşan kitaplık bölümleri bulunmaktadır. Fakat bunlarla da eşgüdüm sorunu nedeniyle tam ve etkin bir işbirliği yapılamamaktadır. Ayrıca bu konuşan kitaplıkların pek azında kitaplar, gönüllü okuyucular tarafından seslendirilmekte; diğerleri ise doğal olarak sesli kitap üreten konuşan kitaplıklardan bunları edinme yoluna gitmektedirler. Kaldı ki buralarda da ortak eğitim alınmadığından kitapların eksik okunması, seslendirme yapılırken vurgu ve tonlamaya dikkat edilmemesi ya da olanaksızlıktan kayıt kalitesinin düşük nitelikte olması gibi sorunlarla karşılaşılabilir.

Çok önemli bir diğer konu da ülkemizde maalesef unutulmaya yüz tutan ya da fazla dile getirilmeyen Braille baskılı kitaplardır. Hiçbir alanda yeterli sayıda Braille baskılı kitap da yoktur olanları çoğaltacak teknoloji de Türk kütüphanelerinde mevcut değildir. Braille eğitiminde, zaman zaman kısaltmalarda yapılan değişiklikler kuşaklar arasında anlaşmazlıklar doğurmuştur. Kimi zaman da yapılan değişikliklerde mantık hataları görülmüştür. Bu nedenlerle görme engelliler Türkçe Braille kitapları okuyamamaktadır-

lar. Zaten ders kitapları dışında Braille kitap bulmak da çok zordur. Bu alanda yaşanan sıkıntılar üzerinde çözüm odaklı düşünülüp çalışılarak yeni görüşler, öneriler ortaya konmuş da değildir.

Görme engellilere sunulan kütüphane hizmetlerinin tarihi Braille yazının bulunduğu 1800'lü yılların son çeyreğine kadar inmektedir. Türkiye'de ise 1950'li yıllarda başladığı varsayılabilir. Bugün itibarıyla pek çok ülkede "Braille ve konuşan kitap" kütüphaneleri bulunmaktadır. Bunlar, özerk ya da yarı özerk veya bağımsız yapıda örgütlenmişlerdir. Dünyadaki örneklerinden bazıları şunlardır: Amerikan Ulusal Görmeyenler ve Fiziksel Engelliler Kütüphanesi, İngiltere Ulusal Görme Engelliler Kütüphanesi, Danimarka Görme Engelliler Kütüphanesi, İran Görme Engelliler Kütüphanesi vb. Yukarıda da belirtildiği üzere, ülkemizde bu konuda da sadece devlet veya özel kuruluşlar bünyesinde, bölümler ya da servis halinde hizmet verilebilmektedir. Braille baskılı kitaplar yok denecek kadar az olduğu için de görme engelli bireyler için yazılı kaynaklara ulaşmak, yazılı kaynaklar üzerinde işlem yapabilmek büyük bir sorundur. Eğitim yaşantısını sürdüren ve okuyup yazarak kişisel gelişimini sağlamak isteyen görme engelli bireyler için ders kitabı dışında, kültürel, edebi, sağlık vb. içerikli yazılı eserleri kullanmak mümkün olamamaktadır. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir adet Braille matbaası bulunmakta ve ilk ve orta dereceli okulların müfredat ders kitaplarını basmaktadır. Kültürel içerikli kitaplardan oluşan Braille kütüphane bulmak oldukça zordur, hatta yok denebilir.

Bilindiği gibi "dinlemek, okumak değildir." Dinlemek daha çok zihin çabası gerektirmekte ve dikkat dağınıklığı oluşturmaktadır. Görenler için aktif bir eylem olan okuma işlemi, görme engelliler için daha fazla odaklanma gerektiren bir işlemdir.

Bu nedenle görenler için mürekkep baskılı kitaplar nasıl önemli ve gerekli ise görme engelliler için de Braille harfle üretilmiş kitaplar daha çok gerekli ve şarttır. Öğrenmenin sağlanabilmesi için roman, hikâye, araştırma kitapları vb. yayınlarla birlikte, süreli yayınların da Braille baskısının gerçekleştirilerek hizmete sunulması gerekmektedir. Bugün görme engelliler, daha çok dinleyerek kültürel ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadırlar. Bu da çok fazla sesli kitap dinlemekten kaynaklı olarak kelimelerin yanlış yazılması ve fonetik hataları ortaya çıkarmaktadır.

Sesli kitap okuyanlar yazılı iletişim kurmakta çok zorlanmaktadır. Oysa Braille eğitim alanlar yazılı ifade ve iletişimde çok daha başarılıdır. Yazım, dilbilgisi, cümle yapılandırması konusunda daha etkilidirler.

Braille yazıyı öğrenmek ve bu yazıyla yazılmış materyallerden yararlanmak her görme engellinin hakkıdır. Bu hakkı güvence altına almak, elbette devletimizin sorumluluğundadır. Engel grupları içinde görme engelliler; gerekli teknolojiler ve eğitim materyalleri sağlandığında potansiyel olarak ülkemize daha fazla fayda getirecek, iş yaşamında üretime katkı sağlayabileceklerdir.

Sayıdığımız bu nedenlerle hizmet sunumu açısından görme engellilerin, gören insanlarla aynı oranda kütüphane imkânlarından yararlanamaması (Örneğin; Ajans Pres'in Türkiye istatistik kurumu TÜİK ve medya yansımalarından derlediği bilgilere göre, Türkiye'de 2017 yılında 58 bin 27 kitap yayınlanmış, bunun sadece 26'sında Konuşan kitap olarak belirtilmiştir. Buna karşın görme engelliler Kütüphaneleri tarafından, yılda ortalama değişik formatlarda kullanılabilir 500 ile 1000 kitap üretilmediği tahmin edilmektedir) bilinen bir gerçekken bütün bu sorunların, görme engelli-

Sesli kitap okuyanlar yazılı iletişim kurmakta çok zorlanmaktadır. Oysa Braille eğitim alanlar yazılı ifade ve iletişimde çok daha başarılıdır.

leri çok zorlayacağı ve okuma isteklerinin azalacağı da doğal bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Acilen yerine getirilmesi gereken, ortaya konulan bu tespitler ışığında görme engellilere ulaşılması, nitelikli yayınların çoğaltılıp onlara sunulması, kaynaklara erişimlerinin kolaylaştırılması ve buna bağlı olarak okuma isteklerinin artırılmasıdır.

Bu amacı gerçekleştirebilmek için, en kısa sürede ülkemiz genelinde hizmet verecek görme engelliler merkez kütüphanesinin yeterli ve gelişmiş teknik araç ve gereçlerle donatılmış olarak ama mutlaka uzmanlaşmış elemanlarla oluşturulması kaçınılmaz bir gerekliliktir. Tekrarlamamız gerekirse her ne kadar, Kültür Ve Turizm Bakanlığı Milli Kütüphane Başkanlığı ve Kütüphaneler Yayınlar Genel Müdürlüğüne bağlı Halk Kütüphaneleri aracılığıyla bu hizmeti vermeye çalışsa da organizasyon açısından yeterli olamamaktadır. Öte yandan, bazı sivil toplum kuruluşları da bu hizmeti verirken yeterli olmadıkları gibi bu alanı bir rant kapısı olarak görenlerin varlığı da sorun olmaktadır. Çünkü bu temel bir hizmettir; sosyal sorumluluk projesinden ibaret değildir.

Yeri gelmişken değinmek istediğim diğer bir konu ise öteki engelli gruplarına verilen kütüphanecilik hizmetlerinin de yeniden değeren-

dirilmesi gerekliliğidir. Çünkü her engel grubunun, eğitim ve kültür hizmetlerinden yararlanabileceği kendine özgü farklı yöntemleri, imkânları bulunmaktadır. Bu bağlamda konuyla ilgili bilgim olmadığı için bu alanı değerlendirmeyip konuyu uzmanlarına bırakmanın daha doğru olacağı düşüncesindeyim.

Bu bilgilerin ışığında "Görme Engelliler Kütüphanesi"ne ilişkin görüş ve önerilerim aşağıda sunulmaktadır:

- Avrupa'nın birçok gelişmiş ülkesinde ulusal görme engelliler "merkez" kütüphaneleri bulunmaktadır. Bu merkezlerde görme engelliler kitap, dergi, gazete vb. eserlerden faydalanırken kültürel etkinliklerde de bulunabilmektedirler.
- Bu noktada önerim; ülkemizdeki görme engelli kütüphanelerinin, içinde internet kafelerin bulunduğu, kültürel faaliyetlerin yapılabileceği çok amaçlı salonları da barındıran ve kolaylıkla ulaşılabilen merkezi yapılar şeklinde oluşturulmasıdır ya da bu alanda uzmanlaşmış Görme Engelli Kütüphane Arşiv ve Dokümantasyon Başkanlığının kurulmasıdır. Bu merkez başkanlığına bağlı yedi coğrafi bölgede hizmet noktaları oluşturulmalıdır.
- Görme engellilere hizmet veren kütüphanelerin arşivlerinde bulunan materyallerin bir kopyası da kurulacak Görme Engelli Kütüphane Arşiv ve Dokümantasyon Başkanlığında toplanmalı ve bölge noktalarına talepleri halinde gönderilmelidir.
- Braille kitap, sesli kitap, elektronik kitap vb. materyaller bu belgelere ulaşım zorluğu çeken engellilere posta veya diğer araçlarla doğrudan ulaştırılmalıdır.
- Kurulacak merkez, genç, yetişkin, çocuk ve engellilerin, engel durumlarını sınıflayarak engel

durumlarına göre eğitim ve kültür hizmetini ilgili materyalle sunabilmelidir.

- Bu kütüphane görme engellilere hizmetin yanında resmi ve özel olarak görme engelliler alanında hizmet veren kütüphanelere rehberlik etmek ve eşgüdümü sağlamayı da hedeflemelidir.
- Türkiye’de standart hizmet kalitesi bulunmayan görme engellilere yönelik kütüphane hizmetlerinin, eşgüdümünün ve standartlaştırılmasının sağlanması, kaynak israfının önlenmesi, görme engellilere etkin ve verimli bir kütüphanecilik hizmeti götürülmesi, onların gören insanlarla eşit şekilde yayınlardan yararlanması sağlanmalıdır. Teknik ve sosyal gelişmeler ışığında çağdaş kütüphanecilik hizmeti verilmesi amaçlanmalıdır.
- Üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi bölümlerinin ders programlarında, görme engellilere yönelik bir dersin olmadığı, bu yönde bir eğitimin verilmeyeceği görülmektedir. Aynı şekilde akademik yayınlar gözden geçirildiğinde de kapsamlı bir teze dahi rastlanmamaktadır. Üniversitelerimizde görme engellilere yönelik akademik çalışmaların yapılması ve en az bir yarıyıl “görme engelliler kütüphaneciliği” dersinin okutulması ve eğitim programlarının uygulanması düşünülmeli, planlanmalıdır.
- Görme engellilerin bilgiye erişiminin sağlanması ve kolaylaştırılması, devletin engelliler konusunda yapması gereken temel hizmetlerinin başında gelmelidir. Bu kapsamda her türlü yayının görme engellilerin okuyabileceği elektronik formata dönüştürülüp, hizmete sunulmasına yönelik yasal düzenle-

menin hayata geçirilmesi önem arz etmektedir.

- Halen Kütüphanelerde görme engellilere verilen hizmet bazı yasal dayanaklarla sürdürülmeye çalışılsa da bu hizmet özel okuyucu hizmeti olarak kabul edilmiştir. Bu konuda geliştirilecek yeni yasal düzenlemelerle hizmet standardı getirilmeli, kalite ve yoğunluğun artırılması sağlanmalıdır.
- Yürürlükte bulunan 5846 sayılı Fikir Ve Sanat Eserleri Kanununun, ek 11. maddesi Engellilerin günümüz ihtiyacını karşıladığından bazı özel gereksinimli bireylerin de yeni bir düzenlemeyle bu kanun kapsamına alınmasının daha uygun bir yöntem olacağı düşünülmektedir.

Özel gereksinimli bireyler, aşağıda belirtilmiştir;

- A. Uzuvarları işlevini yitirmiş (kolları) bedensel engel grubu,
- B. Okuma, yazma ve anlama güçlüğü çeken disleksi bireyler,
- C. Basılı materyalleri okuyamayan görme engelli grubu,
- D. Yaşlılık veya yaşlılık hastalıkları nedeniyle okumakta güçlük çeken 65 yaşını doldurmuş ileri yaşlardaki bireyleri kapsamalıdır.

- Ulusal bir uzmanlaşmış Görme Engelli Kütüphane Arşiv ve Dokümantasyon Başkanlığının Birimleri aşağıdaki gibi oluşturulabilir:

1. Braille Kitap Servisi: Bu bölümde görme engellilerin boş zamanlarını değerlendirebileceği Braille kitap veya süreli yayınlardan oluşan bir koleksiyon oluşturulmalıdır. Bu birimde Braille kitap basacak bir matbaa da olmalıdır. Üretilen Braille materyallerden, talep halinde kullanıcıların ödünç veya satın alma yoluyla yararlanmaları sağlanmalıdır. Ülkemizin diğer yer-

lerinde var olan Braille kütüphaneleriyle de işbirliği yapılarak eşgüdüm sağlanmalıdır.

2. Konuşan Kitap Servisi: Ülkemiz genelinde bu güne kadar üretilmiş yaklaşık 50 bin adet teks kitap, sesli kitap, referans kitaplar, hikâye dışı kitaplar mevcuttur. Her ay yaklaşık 50 ile 100 adet farklı başlıklarda kitaplar üretildiği tahmin edilmektedir. Bahsedilen kitaplar değişik formlarda dinlenebiliyor. Ancak kullanılan teknoloji çok eskidir.

3. Transkripsiyon çeviri servisi: Çeviri adı altında birtakım çalışmalar yapılabilir. Görme engelli kullanıcı tarafından okunmak istenen değişik formattaki veya kütüphanelerde mevcut olmayan kitaplar, kullanıcı hangi formatta kullanmak istiyorsa o formata dönüştürülüp hizmete sunulabilir. Bunlar; Braille baskılı kitaplar, Daisy kitaplar, e-kitaplar, audio kitaplar, mp3 kitaplar, Braille baskılı notalar, Braille haritalar, diyagram baskılı şekiller formatında olabilir.

4. Betimleme Servisi: Filmlerde konuşmalar olmadığı zaman filmin içinde geçen olayları öyküleştiren metinler hazırlanarak betimleme yapılabilir. Böylelikle konuşmaların dışında kişi, eşya, mekân betimlemeleriyle öykü daha verimli anlatılabilir. Son yıllarda ülkemizde bazı sivil toplum kuruluşları tarafından bu tür çalışmalar yapılmaktadır.

5. Kamu bilgi ve danışma servisi: Kamu yararına, engelliler konusunda görüş oluşturabilir. Web sitesi dizaynı, ürün tasarımı gibi işlerin yanı sıra sağlık, iş, kariyer, eğitim ve kültür hizmetleri konusunda engelli ya da görme engellilere danışmanlık veya destek oluşturabilecek alternatif model ya da yapılar oluşturulabilir.